

ЯРОСЛАВ РОМАНЮК

к.ю.н., Перший заступник Голови
Верховного Суду України

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄДНОСТІ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ВЕРХОВНИМ СУДОМ УКРАЇНИ: РЕФОРМА ПОТРЕБУЄ ПРОДОВЖЕННЯ

Шановні колеги!

Мені сьогодні довірено виступити з ключовою доповіддю на науково-практичній конференції, задати тон нашій дискусії. Передусім хочу відзначити, що обрана тема є актуальною насамперед для Верховного Суду України. З цієї тематики я виступав рівно місяць тому під час міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 90-річчю утворення Верховного Суду України. Багато учасників тієї конференції присутні і сьогодні в цьому залі, тому я побудую свій виступ таким чином, що лише тезисно висвітлю ті моменти, які були озвучені раніше, і більш детально проаналізувати ті ключові питання, на яких вважаю за потрібне зупинитися при обговоренні запропонованої теми.

Отже, моя доповідь присвячена забезпеченню єдності судової практики Верховним Судом України та подальшому реформуванню у цій сфері.

Насамперед потрібно з'ясувати, чи взагалі необхідне забезпечення єдності судової практики і з якою метою. Зверну вашу увагу на те, що забезпечення єдності судової практики, безумовно, потрібне перш за все тому, що воно є нічим іншим, як реалізацією принципу правової визначеності, який забезпечує прогнозованість судових рішень і стабільність правового регулювання. Це є загальноновизнаним.

Європейський суд з прав людини у своїх судових рішеннях неодноразово наголошував на цьому. Зокрема, у рішенні «Брумереску проти Румунії» Європейський суд з прав людини визначив, що принцип правової визначеності є одним із фундаментальних аспектів верховенства права. Для того щоб судове тлумачення відповідало вимогам Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Конвенція), як зазначає Європейський суд з прав людини, необхідно, щоб судові рішення були розумно передбачуваними. Цей висновок Європейський суд з прав людини зробив, наприклад, у рішенні «Коккінакіс проти Греції» від 25 травня 1993 року та у рішенні «S.W. проти Об'єднаного Королівства» від 22 листопада 1995 року.

Завдяки забезпеченню єдності судової практики реалізується конституційний принцип рівності всіх громадян перед законом і судом, і це не є новелою. Дозволю собі процитувати науковця, російського вченого Є. Васьківського, який ще на початку XX століття у своєму підручнику «Курс цивільного процесу» зазначив: «Відсутність єдності судової практики руйнує єдність державного правопорядку, послаблює силу закону і порушує принцип рівності всіх громадян перед законом».

Окрім цього, забезпечення єдності судової практики зумовлює також інші позитивні наслідки. Зокрема, це позначається на рівні завантаженості суддів, адже якщо в державі складається усталена судова практика, забезпечується її єдність, то особи, маючи намір звернутися з відповідною заявою до суду, можуть прогнозувати, яким буде судове рішення, тож певна кількість звернень до суду, а також випадків оскарження судових рішень, безумовно, зменшиться.

Єдність судової практики є також запорукою довіри громадян до судової влади, якщо суди в однотипних справах щодо різних осіб однаково застосовуватимуть один і той же закон.

Проте у зв'язку з цим виникає запитання: як співвідносяться єдність судової практики і необхідність її дотримання з принципом незалежності судової влади? Суддя при ухваленні рішення повинен керуватися законом і внутрішнім переконанням, власним розумінням закону, тлумаченням цього закону, а не тим, як його розуміє і тлумачить судова система. Чи не є це чимось таким, що зумовлює залежність суддів? На моє глибоке переконання, це не порушує незалежності судової влади, адже незалежність суддів не абсолютна, суди є залежними від закону і від того розуміння й тлумачення закону, яке переважає в суспільстві.

У такому разі виникає інше запитання: чи може суддя при розгляді конкретної справи відійти від усталеної судової практики? Також ствердна відповідь. Так, може. Інша річ, що він повинен знати про єдину судову практику і відобразити її у своєму рішенні; проте при цьому ретельно, обґрунтовано мотивувати, чому він, знаючи про усталеність судової практики, вважає за необхідне відійти від неї й ухвалити інше рішення.

Щоб продовжити розмову про взаємозв'язок незалежності та необхідності забезпечення єдності судової практики, зверну увагу на результати моніторингу стану незалежності суддів, який було проведено за ініціативою Ради суддів України влітку 2012 року. Експерти, які підбивали підсумки цього моніторингу, зробили з цього питання висновок. Цитую: «Створення дієвих правових механізмів забезпечення однакового застосування законодавства та формування стабільної судової практики дозволить унеможливити вплив на суди та суддів, що породжують факти судового рейдерства і так званого «вибіркового правосуддя».

Таким чином, необхідність забезпечення єдності судової практики не тільки не суперечить принципу незалежності судової влади, а навпаки, є елементом цієї незалежності.

У Німеччині Цивільний процесуальний кодекс було прийнято 1877 року, він діяв понад 120 років, а в липні 2001 року був змістовно реформований. Чому? У зв'язку з чим виникла потреба у внесенні змін до Кодексу? Основною метою якраз і була необхідність напрацювання процесуальних механізмів для забезпечення єдності судової практики в Німеччині. Саме до положень цього Кодексу я маю намір ще неодноразово звертатися.

Усі ці аргументи дають підстави для висновку, що єдність судової практики в державі необхідна. Хто ж у такому разі повинен її забезпечувати? У країнах континентальної системи права жодних дискусій з цього приводу немає — це функція найвищої судової установи держави. Саме так є, наприклад, у Франції, Італії, Німеччині, Литві, Латвії, Угорщині, Словенії та Польщі. Саме з цією метою український законодавець у 2010 році повноваження із забезпечення єдності судової практики закріпив саме за Верховним Судом України.

На підтвердження цього цитую рішення Європейського суду з прав людини у справі «Тудор проти Румунії» від 24 березня 2009 року: «Розбіжності судових рішень за своєю природою є невід'ємним наслідком будь-якої судової системи, яка базується на мережі судів першої інстанції та апеляційних судів з повноваженнями в їх територіальній юрисдикції. Разом із тим роль найвищої судової інстанції полягає в тому, щоб вирішувати такі суперечності». Це відзначила і Венеціанська комісія у своєму Висновку щодо Закону України «Про судоустрій і статус суддів», ухваленому в жовтні 2010 року. Зокрема, у пункті 31 цього Висновку підкреслюється, що ідея створення Верховного Суду якраз і полягає в тому, щоб він надавав загальне тлумачення законодавства найвищого судового органу і таким чином забезпечував однакове тлумачення закону всіма судами.

Так, органом, який має забезпечити єдність судової практики в Україні, повинен бути і є саме Верховний Суд України.

Які ж інструменти має Верховний Суд України для виконання покладеного на нього завдання забезпечення єдності судової практики? Насамперед перегляд судових рішень судів касаційної інстанції у зв'язку з неоднаковим застосуванням однієї і тієї ж норми матеріального права. До речі, ми так само не є піонерами в цьому. Для цього законодавець надав нам надзвичайно вагомий важіль: правовий висновок, зроблений Верховним Судом України в рішенні, прийнятому за результатами розгляду справи у зв'язку з неоднаковим застосуванням однієї і тієї ж норми матеріального права, є обов'язковим — при цьому не лише для сторін конкретного спору, як і кожне судове рішення, а й для всіх органів державної влади, для всіх судів, які застосовують у своїй практиці витлумачену Верховним Судом України норму матеріального права.

Безумовно, це викликало неоднозначну реакцію в суспільстві. Я навіть не можу назвати іншу державу, в якій рішення суду має аж таку юридичну силу, адже ми не є країною, яка належить до англосаксонської системи права, ця норма не є прецедентом у класичному розумінні. Так визначив законодавець, і, як засвідчує практика, ця новела ефективно виправдовує себе. Інша річ, що ця обов'язковість переважно є декларативною і не забезпечена механізмами з метою їх дотримання. Як свідчить практика, є непоодинокі випадки, коли суди нижчого рівня не зважають на правові висновки Верховного Суду України, які є для них обов'язковими. На превеликий жаль, це стосується не лише судів першої та апеляційної інстанцій, а й касаційних судів.

На підтвердження свого висновку маю звернутися до рішення Європейського суду з прав людини у справі «Буланов та Купчик проти України» від 9 грудня 2010 року. Відповідно до обставин справи Верховний Суд України у своєму судовому рішенні зробив висновок про те, що скарги цих громадян підлягають розгляду в порядку адміністративного судочинства. Але Вищий адміністративний суд України не дотримався цього висновку. Що у зв'язку з цим констатує Європейський суд з прав людини у своєму рішенні? Цитую пункт 39: «Суд не вважає за необхідне за даних обставин досліджувати, чи мали Верховний Суд України або Вищий адміністративний суд України юрисдикцію вирішувати по суті скарги заявників. Важливо те, що заявники не отримали вирішення їхніх скарг, оскільки Вищий адміністративний суд відмовився слідувати ухвалам Верховного Суду України, які визначили підсудність цих справ. Такі відмови не тільки позбавили заявників доступу до суду, але й поставили під сумнів авторитет судової влади. Отримавши остаточні ухвали Верховного Суду України, який за конституційним статусом є найвищим судовим органом та який надає роз'яснення щодо застосування законодавства, заявники мали легітимні сподівання, що ці ухвали не могли бути піддані сумніву».

Підставою для перегляду судових рішень Верховним Судом України є неоднакове застосування однієї і тієї ж норми матеріального права. Проте є багато випадків, коли застосовуються різні норми матеріального права у схожих правовідносинах. Якщо звернутися до досвіду сусідньої нам Росії, а також Іспанії та Німеччини, то вони у своєму законодавстві передбачили іншу підставу розгляду справ найвищою судовою установою, а саме: порушення єдності судової практики. Саме це, на мою думку, було б дієвим механізмом, який забезпечував би обов'язковість правових висновків Верховного Суду України, оскільки відхилення від цих правових висновків було б процесуальною підставою оскарження такого рішення до найвищої судової установи держави. Крім того, це усувало б іншу проблему, коли суд в однакових правовідносинах застосовує різні норми матеріального права.

На мій погляд, варто було б також запровадити таку підставу перегляду рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами, як невідповідність правовому висновку Верховного Суду України, щоб суд, який ухвалив своє рішення, мав можливість за ініціативою сторони привести своє рішення у відповідність до правового висновку Верховного Суду України.

Звернімося до досвіду Німеччини. Як уже зазначалося, у Німеччині встановлено таку підставу розгляду найвищою судовою установою справ, як необхідність забезпечення єдності судової практики. Разом із тим у законодавстві цієї держави передбачено низку інших додаткових повноважень найвищого судового органу і підстав для розгляду ним тієї чи іншої справи. Які ж це підстави? Передусім це те, що правовий спір має принципове значення. Який же зміст вкладається у цей термін? У Німеччині вважають, що, по-перше, правовий спір має принципове значення у разі, якщо правове питання потребує прояснення через прийняття рішення найвищою судовою установою і очікується виникнення невизначеної кількості справ аналогічного характеру, наприклад у разі прийняття нового закону. А по-друге, правовий спір має принципове значення тоді, коли правове питання потребує прояснення, якщо стосовно цього є відмінні позиції і ще не прийнято відповідне рішення найвищою судовою установою держави. Інша підстава — необхідність подальшого розвитку права — у разі якщо вирішення конкретної справи дозволить визначити напрями тлумачення законодавчих положень, адже на практиці виникає потреба в заповненні законодавчих прогалів. Вважаю, що нам варто було б осмислити досвід цієї держави і запозичити його. Це сприяло б забезпеченню єдності судової практики в Україні.

І в Німеччині, і в Канаді (країні англосаксонської системи права) підставою для розгляду справи найвищим судовим органом є значний суспільний інтерес у розгляді конкретної справи. Разом із тим ми переважно констатуємо, що суди розглянули справи і допустили певні суперечності при розгляді конкретних справ. Проте в тому ж таки Висновку Венеціанської комісії щодо Закону України «Про судоустрій і статус суддів» 2010 року в пункті 31 відзначається, що ідея створення Верховного Суду полягає і в тому, щоб він надавав загальне тлумачення законодавства і таким чином забезпечував однакове тлумачення закону всіма судами не лише після того, коли суперечності в правозастосуванні уже проявились, але й до виникнення таких суперечностей. На мою думку, це правильно. Варто звернутися до досвіду Франції, у законодавстві якої передбачено так званий преюдиційний запит, коли суд, зіштовхнувшись з проблемою, як правильно застосувати норму права, зупиняє розгляд справи і звертається із запитом до найвищої судової установи, щоб вона розтлумачила, як правильно застосовувати закон. Цей важіль міг би бути таким превентивним механізмом, який надасть можливість Верховному Суду України заздалегідь спрямовувати практику в правильне русло, а не виправляти уже допущені помилки.

Які ж повноваження повинен мати Верховний Суд України з метою забезпечення єдності судової практики? У нашому процесуальному законі передбачено, що за результатами розгляду справи у зв'язку з неоднаковим застосуванням однієї і тієї ж норми матеріального права Верховний Суд України ухвалює нове рішення. Однак, як засвідчує практика, це можна зробити лише в поодиноких випадках. Верховний Суд України, встановивши неоднакове застосування норми матеріального права і незаконність рішення, яке переглядається, скасовує його і змушений передавати справу на новий касаційний розгляд у зв'язку з відсутністю права скасовувати судові рішення судів першої та апеляційної інстанції. За це нас піддають критиці, оскільки повноваження передавати справу на новий касаційний розгляд не передбачені в процесуальному законі.

Маю звернутися до досвіду зарубіжних держав, зокрема Німеччини. У цій країні найвища судова установа має право підтверджувати правильність судового рішення, тобто його резолютивної частини, але й має право самостійно викласти своє обґрунтування, якщо не погоджується з обґрунтуванням суду. Так само передбачається в законі (на відміну від України) можливість скасування рішення з передачею справи на новий судовий розгляд, якщо судом не встановлено фактичні обставини справи, які мають значення для правильного її вирішення. Якщо судами нижчого рівня повно, всебічно та об'єктивно досліджено всі фактичні обставини у справі, то найвища судова установа не позбавлена можливості самостійно ухвалити своє нове рішення.

На сьогодні на практиці також виникло питання: чи може Верховний Суд України, попередньо ухваливши рішення, зробивши якийсь правовий висновок, у подальшому відійти від нього? На моє глибоке переконання, так, має право і повинен, якщо вважає, що раніше припустився помилки. Проте при цьому Верховний Суд України не повинен замовчувати попереднє обґрунтування свого правового висновку. Він мусить ретельно змотивувати, чому змінює свою практику та спрямовує її в інше русло.

Виникає ще одна дуже гостра проблема. Верховний Суд України ухвалює рішення, що має подвійне значення: з одного боку, це вирішення конкретного спору, тобто має місце приватний інтерес сторін. З іншого — публічний інтерес, оскільки правовий висновок, зроблений Верховним Судом України в рішенні, постановленому за результатами неоднакового застосування норми закону, є обов'язковим для органів державної влади та всіх судів України. Непоодинокими є випадки, коли Верховний Суд України вбачає, що за своєю суттю рішення не-правильне і несправедливе, але немає підстав для його перегляду через відсутність неоднакового застосування норми матеріального права. У такому разі публічний інтерес превалює над приватним.

На мою думку, треба виходити з того, що Верховний Суд України є органом правосуддя. Завданням правосуддя якраз і є розгляд та вирішення спорів. Навіть у разі, якщо немає підстав для перегляду в зв'язку з неоднаковим застосуванням закону, встановивши, що рішення по своїй суті є помилковим, незаконним і несправедливим, Верховний Суд України мав би втрутитися в цю ситуацію і виправити її, підтвердивши тим самим, що він є найвищою судовою установою. Саме так діє, наприклад, Верховний Суд Литовської Республіки.

На підтвердження цієї тези знову звернуся до Висновку Венеціанської комісії 2010 року. Цитую пункт 125 Висновку: «Юрисдикцію Верховного Суду України має бути розширено, аби він відображав свій конституційний статус найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції». На мою думку, доцільно було б надати Верховному Суду України такі повноваження.

Вважаю за необхідне висвітлити також інший пласт проблем. Підставою для перегляду справ Верховним Судом України є неоднакове застосування однієї і тієї ж норми саме матеріального права, а не процесуального. Найбільш гостро ця проблема постає, коли виникає питання розмежування юрисдикцій. Через відсутність органу, який може вирішувати спори, пов'язані з визначенням підсудності справ між різними спеціалізованими судами, особа позбавляється можливості реалізувати своє конституційне право на доступ до правосуддя. Європейський суд з прав людини у згаданому мною рішенні від 9 грудня 2010 року «Буланов та Купчик проти України» підкреслив: «Стаття 6 Конвенції вимагає від держави передбачити процесуальні засоби для ефективного та швидкого вирішення спорів щодо підсудності справ». Цей висновок Європейський суд з прав людини зробив не лише щодо України і не лише в цій справі. Це він відзначив і в справах «Лойєн проти Франції» від 6 квітня 2000 року та «Діду проти Румунії» від 14 квітня 2009 року. На цьому наголосила і Венеціанська комісія у вже згаданому Висновку 2010 року. Цитую пункт 28 Висновку: «Створення трьох різних юрисдикцій, очолюваних трьома касаційними судами, незалежними один від одного, може призвести до численних та часто складних спорів щодо підсудності». Минуло вже 2,5 року після ухвалення цього Висновку, і ми констатуємо, до яких наслідків це призвело. Мінімум, на що можна очікувати в такій ситуації, — на ефективну систему для вирішення таких спорів, наприклад, через спеціальний суд із вирішення справ щодо юрисдикцій. Я погоджуюся з Висновком Венеціанської комісії, що цю функцію має здійснювати саме Верховний Суд України.

Необхідно підкреслити, що всі зроблені мною висновки стосуються в основному розгляду справ у порядку цивільного, господарського та адміністративного судочинства. Проте не можна не зважати, що розгляд кримінальних справ має суттєві особливості. Наприклад, і в Німеччині, і в Литві ідея єдності судової практики поступається перед метою забезпечення справедливості вироку в конкретній справі. І, як засвідчує судова статистика Литовської Республіки, де також існує інститут допуску справ до Верховного Суду (на цьому я зупинюся далі), цивільних справ допускається до перегляду відсотків 20—30, на відміну від кримінальних, яких допускається 75 відсотків.

Що стосується допуску, то його запровадження в Україні є новелою. До того ж цей інститут неоднозначно сприймається в суспільстві. Разом із тим, як свідчить досвід Німеччини та Литви, запровадження такого фільтра — не таке вже й негативне явище, оскільки найвища судова установа держави має здійснювати правосуддя ефективно, а не перетворюватися на конвеєр з розгляду всіх без винятку справ. Інша річ, що обов'язково необхідно надати можливість оскаржувати відмову в допуску до найвищої судової установи держави.

Ми проаналізували процесуальні заходи забезпечення єдності судової практики. Разом із тим мають застосовуватися і позапроцесуальні механізми. Передусім я маю на увазі постанови Пленуму Верховного Суду України. Це питання вже неодноразово обговорювалося, та й критикувалося вже не раз. Знаю, що ця ідея неоднозначно сприймається і в цьому залі. Проте знову звернімося до досвіду європейських країн. Роз'яснення законодавства найвищою судовою установою мають місце не лише в Україні та Росії, а й в інших державах. Такий механізм забезпечення єдності судової практики застосовують, наприклад, Польща, Угорщина та Словенія.

Однак держави так званої старої демократії цей механізм піддають критиці. Я намагався з'ясувати, чому. Вважаю, що одна з причин така. Цивільний кодекс Франції, так званий Кодекс Наполеона, прийнятий ще 1804 року, діє до сьогодні; Торговий кодекс Франції, прийнятий 1807 року, чинний і на сьогодні; Цивільний кодекс Австрії прийнято 1812 року; Торгове уложення Німеччини — 1861 року, а Цивільне уложення Німеччини — 1896 року. Тому зрозуміло: якщо закони прийнято понад 150—200 років тому, то за тривалий час напрацьовано такий пласт судової практики (практика вже усталена), що немає потреби запроваджувати такі механізми, як роз'яснення законодавства найвищою судовою установою.

Проте з іншого боку чим, власне, увійшов в історію та запам'ятався Верховний Суд України? Я сумніваюся, що в цьому залі знайдеться багато юристів, які могли б назвати кілька конкретних судових рішень у судових

справах, де Верховний Суд України висловив певну правову позицію. Разом із тим не знайдеться жодного юриста, який заперечив би, що постанови Пленуму Верховного Суду України були і надалі залишаються корисними й потрібними як для практиків, так і для теоретиків, що і на сьогодні ми користуємося ними. Вони не втратили актуальності і є вагомим важелем для забезпечення єдності судової практики в умовах сьогодення, коли законодавство змінюється дуже часто, а законодавча техніка є недосконалою, допускає двояке тлумачення. Власне, такі роз'яснення законодавства шляхом прийняття постанов Пленуму Верховного Суду України були б ефективними. На моє переконання, це повноваження варто було б відновити.

Так само потрібно застосовувати й інші позапроцесуальні повноваження, а саме: публікація судових рішень найвищої судової установи, збірки судової практики Верховного Суду України, коментар Цивільного кодексу України, який ми започаткували спільно з науковцями Київського національного університету. Йдеться про коментар, який ґрунтуватиметься винятково на правових позиціях Верховного Суду України. Це, на нашу думку, також є тим позапроцесуальним засобом, який забезпечуватиме єдність судової практики.

Зверну увагу і на функцію правової інформативності Верховного Суду України. Він не має права не бути поінформованим про ті тенденції, які переважають у практиці судів нижчого рівня, не має права не знати, які категорії справ розглядаються, які труднощі виникають. Наприклад, надаючи свого часу методичну допомогу судам Автономної Республіки Крим, ми були вражені практикою розгляду таких категорій справ, як визнання права власності на об'єкти самочинного будівництва, визнання права власності на об'єкти нерухомого майна за померлими особами, визнання договорів дійсними. А Верховний Суд України не здогадувався, що в судовій системі є десятки тисяч таких справ. Чому не здогадувався? Бо вони не оскаржуються, обидві сторони задоволені такими рішеннями, справи не надходять до Верховного Суду України. Щоб усунути таку ситуацію, Верховний Суд України повинен мати можливість надавати методичну допомогу судам нижчого рівня, з'ясувати, вивчати, які саме категорії справ розглядаються, яка судова практика формується, які наявні тенденції. Лише будучи поінформованим, Верховний Суд України мав би можливість спрямовувати судову практику в правильне русло, запобігати можливим судовим помилкам.

Вважаю, що необхідно активізувати участь суддів Верховного Суду України в правовій освіті, насамперед у роботі Національної школи суддів України. Це — точка зору найвищої судової установи, яка доводиться до відома судів через суддів Верховного Суду України, яка є орієнтиром, дороговказом для судової практики.

Крім того, судді Верховного Суду України мають брати участь у різноманітних круглих столах, конференціях, де вони повинні висвітлювати позицію Верховного Суду України.

Не можу не зупинитися ще на одному надзвичайно болючому питанні, яке, знаю, неоднозначно сприйметься у цьому залі. Воно є дуже актуальним. Я маю власну думку з цього приводу, а конференції проводяться саме для того, щоб висловлювати різні точки зору, бо в дискусії, обговоренні народжується істина. Зараз працює Конституційна Асамблея, яка обговорює і повноваження Верховного Суду України. Зокрема, пропонується надати Верховному Суду України право законодавчої ініціативи. Проте чи потрібно це повноваження? Знову звернімося до досвіду європейських держав. На сьогодні єдина держава, яка зберегла це повноваження Верховного Суду, — Російська Федерація. Раніше так було і в Україні, але з прийняттям нової Конституції 1996 року наша держава відмовилася від цього. Чому відмовилася? Чому всі держави вважають, що цього робити не потрібно, а ми зараз пропонуємо повернутися до цього?

В Україні, відповідно до статті 6 Конституції України, державна влада поділяється на законодавчу, виконавчу і судову. Судова влада має бути арбітром між законодавчою і виконавчою владою. Інструмент, який повинен бути в руках цього арбітра, має бути суто правовим і в жодному разі не політичним. Законодавча ініціатива та проходження законопроекту через парламент за своєю природою є політичним процесом, який передбачає досягнення політичних домовленостей, компромісів, поступок політичним силам, які переважають у парламенті. Таким чином, Верховний Суд України буде втягнутий у політичну боротьбу, в політичні процеси, які є в парламенті, а це неприпустимо. На мою думку, йти таким шляхом не варто. Яким же тоді? У статті 45 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» на Пленум Верховного Суду України покладені повноваження з надання правових висновків щодо проектів законів, які стосуються судової системи та Верховного Суду України. Інша річ, що такі повноваження є суто декларативними і ні до чого не зобов'язують. Вважаю, що саме таким експертним висновкам Верховного Суду треба надати обов'язкове значення. Тоді ми матимемо можливість впливати на законотворчий процес і не буде підстав звинувачувати нас в участі у політичних процесах.

На завершення підкреслюю, що пріоритетним завданням у сфері судочинства є необхідність забезпечення єдності судової практики. Керівництво нашої держави це розуміє, свідченням чого є виступ глави держави на церемонії складення присяги суддями, вперше призначеними на посаду у грудні 2012 року. Президент визначив одним із пріоритетів у сфері судочинства необхідність забезпечення єдності судової практики. Сподіваюся, наші пропозиції буде враховано та внесено відповідні зміни і доповнення до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», щоб Верховний Суд України мав дієві механізми для забезпечення єдності судової практики, в чому наявна нагальна потреба.

Дякую!